

STORTINGET

Innst. 115 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:97 S (2018–2019)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Sheida Sangtarash om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for hindre at flere havner i gjeldsfeller

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå ulike gebyrer som påløper i forbindelse med rettslig inndrivelse av gjeld, og vurdere hvordan disse kan senkes og gjøres mindre belastende og rimelige for debitor.
2. Stortinget ber regjeringen raskt sette i verk tiltak som er nødvendige for å regulere ned nivået på maksimalsatsene som kan drives inn i forbindelse med inkassovirksomhet.
3. Stortinget ber regjeringen utrede en nedre grense for krav som kan tvangsinnføres gjennom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel, eller en regel om at det må være et vilkår om forholdsmessighet mellom behandlingen og kravets størrelse.
4. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å pålegge egeninkasso for usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering.
5. Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot salg av fordringer for usikret gjeld som er gitt etter en forenklet kredittvurdering.
6. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å endre reglene for tvangs-

inndrivelse slik at det åpnes for at namsmannen kan avvise bagatellmessige krav.

7. Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for, og komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en beløpsgrense for hva som kan tvangsinnføres, og åpne for at små krav mot enkeltpersoner kan samles opp for å nå denne beløpsgrensen før de kan tvangsinnføres.
8. Stortinget ber regjeringen følge opp forslag fra utredningen «Regler om kreditmarkedsføring» fra 2016 om å forby andre fordeler (lokketilbud) for å ta opp usikret kreditt.
9. Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet kun skal håndteres som egeninkasso og at slike misligholdte gjeldsposter må unntas fra krav om tvangssalg av bolig.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:97 S (2018–2019), Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Sheida Sangtarash om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i

gjeldsfeller, og til vedlagte brev fra justis- og innvandringsministeren av 9. oktober 2019.

Komiteen deler forslagsstillernes bekymring for gjeldsveksten og for konsekvensene uholdbar gjeld har for enkeltmenneskene og deres familier.

Komiteen viser til at flere av forslagene blir vurdert av en arbeidsgruppe i Justis- og beredskapsdepartementet som ser på inkassoloven, og som skal levere sitt arbeid 1. januar 2020. Arbeidsgruppen som ser på inkassoloven, skal blant annet se på inkassosalær og god inkassoskikk, og det er også mulig at sammenslåing av krav vil være et tema i arbeidsgruppens rapport.

Videre viser komiteen til at det i senere tid er iverksatt en rekke myndighetstiltak på finansområdet for å stoppe gjeldsveksten, bl.a. en egen forbrukslånsfor-skrift og et gjeldsregister.

Komiteen registrerte under komiteens høring om forslaget 23. oktober 2019 at alle høringsinstansene pekte på at inkassoloven trenger revisjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet deler forslagsstillernes bekymring for økende gjeldsvekst og lite proporsjonale inndrivelseskostnader. Disse medlemmer mener det ikke hersker noen tvil om at det er behov for nye inkassoregler. Denne virkelighetsbeskrivelsen har regjeringen allerede tatt til etterretning, og det er nedsatt et utvalg bestående av eksperter på området som har fått i oppdrag å jobbe med et forslag til ny inkassolov. Disse medlemmer viser til eksempler på at tosifrede bompengekrav har endt opp med å bli firesifret i en innkreivingsprosess der skyldneren har glemt å betale. Disse medlemmer mener slike eksempler er urimelige og i strid med god inkassoskikk. Det bør vurderes et mer balansert system, der inkassosalærene i større grad kan tilpasses kravets størrelse. Disse medlemmer vil samtidig understreke at det er viktig at avtaler holdes, og at hensynet bak inkasso-instituttet nettopp er å bidra til at debitor og kreditor får et raskt og korrekt oppgjør. Inkassobyråene har således en viktig funksjon, da de skaper kredittsikkerhet i økonomien vår. Disse medlemmer mener derfor at et nytt regelverk må bygge på en bedre balanse mellom interessene til kreditor og debitor.

Disse medlemmer viser til at det kan være andre tiltak i ny inkassolovgivning som kan bidra til et bedre og mer balansert regelverk. I dag strider det i mot god inkassoskikk jf. inkassoloven § 8 å varsle om hvilke kostnader som kan påløpe i fremtiden dersom skyldneren ikke betaler første gang. Disse medlemmer mener det bør være adgang til å varsle i første brev om potensielle kostnader som kan påløpe dersom skyldneren ikke betaler i tide, uten at dette er brudd på regelen om god inkassoskikk. Videre kan det, som nevnt ovenfor, være en mulighet å utforme egne salærklasser som er til-

passet kravenes størrelse. Disse medlemmer ser frem til utvalgets arbeid med ny inkassolov og ønsker ikke å gjøre noen endringer før inkassoutvalget har avlevert sin rapport.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til forslaget fra representanter fra Sosialistisk Venstreparti. Disse medlemmer er enige i at det ikke finnes gode begrunnelser for at et lite krav skal fordoble eller mangedoble seg på kort tid. Dette kan føre til at lånet blir uholdbar for dem som sliter med høy gjeld eller sosiale problemer fra før. Spesielt blir dette et problem når aktører driver aggressiv inndrivelse uten særlig rom for skjønn verken når det gjelder den enkeltes livssituasjon eller størrelsen på kravet. Videre ser noen ingen annen mulighet enn å ta opp ny gjeld for å dekke gammel gjeld. Mulighetene for dette har frem til nå vært ganske store. Forslaget retter seg mot å få til en mer rettferdig og holdbar inndrivelse. Forslagsstillerne trekker frem ni forskjellige tiltak de mener vil bøte på disse utfordringene i dagens system.

Disse medlemmer deler forslagsstillernes bekymring for gjeldsveksten og for konsekvensene uholdbar gjeld har for enkeltmenneskene og deres familier. Disse medlemmer mener inkassobransjen har hatt anledning til å ta ut hele effektiviseringsgevinsten av nye digitale løsninger på egen bunnlinje, uten at skyldnerne har fått ta del i dette. Dette virker urimelig og rammer de svakeste i samfunnet i for høy grad. Disse medlemmer støtter derfor forslagene 1, 2, 3, 6, 7 og 8.

Disse medlemmer mener videre at ytterligere kompenserende tiltak kan være at Stortinget ber regjeringen om å sette ned skrivesalærsatsen til faktiske kostnader, og at Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et hurtigspor med lønnsstrek for småbeløp uten å gå via namsmannen. Disse medlemmer mener også at Stortinget bør be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en utredning og forslag til forkortet klagetid om man er trukket for mye fra sin inntekt.

Slik disse medlemmer ser det, er forslag nr. 4 om krav om egeninkasso for usikret gjeld noe som kan virke mot sin hensikt, ved at varer som i dag kan kjøpes på kreditt, ikke vil gjøres tilgjengelig på samme måte som i dag, gjøre kjøpsprosessen mer kronglete og redusere netthandel også gjennom norske nettsider. Disse medlemmer mener derfor at et alternativ er at det innføres en forhandlingsplikt for inkassator, og at kreditor må bære deler av inkassogebyrene og -salærene.

Disse medlemmer mener et generelt forbud mot videresalg av gjeld gitt etter en forenklet kredittvurdering, slik det anføres i forslag nr. 5, vil kunne gjøre det vanskeligere å allokere (les: utlåning av) midler mellom kredittinstitusjoner, noe som igjen kan gjøre bransjen mindre effektiv både i Norge og i samhandling med utlandet. Disse kravene skal uansett være sikret en forsvar-

lig håndtering fordi de ikke kan videreselges til andre enn andre kredittinstitusjoner, som dermed må følge de samme kravene for inndrivelse som opprinnelig kredittgiver og den sikkerhet dette gir for den som har pådratt seg gjelden. Det kreves også samtykke før et krav kan selges videre. Disse medlemmer mener et alternativ til dette generelle forbudet kan være at Stortinget ber regjeringen forby såkalt «pay-back», en tilbakebetaling til kreditor mot at et inkassobyrå får oppdraget.

Disse medlemmer mener et generelt forbud som angitt i forslag nr. 9 vil være svært vidtrekkende når hele helsevesenet skal håndtere disse sakene internt uten å kunne få hjelp til inndrivning. Noen brukere av helsevesenets tilbud er svært sårbare og har antakelig behov for et ekstra vern, men dette gjelder ikke flertallet av alle de som er i kontakt med helsevesenet hver dag. Disse medlemmer mener et alternativ er at Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet skal håndteres ved inkassokrav, herunder egeninkasso, og nivået på salær i slike saker.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å sette ned skrive-salærsatsen til faktiske kostnader.»

«Stortinget ber regjeringen om å utrede om det bør innføres en forhandlingsplikt for inkassator i saker med usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering, og om kreditor bør bære deler av inkassogebyrene og -salærene.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet skal håndteres ved inkassokrav, herunder egeninkasso, og nivået på salær i slike saker.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et hurtigspor med lønnstrekk for småbeløp uten å gå via namsmannen.»

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en utredning og forslag til forkortet klagetid om man er trukket for mye fra inntekt.»

«Stortinget ber regjeringen forby såkalt «pay-back», en tilbakebetaling til kreditor mot at inkassobyrået får oppdraget.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at nordmenns samlede forbrukslån

økte fra 39 mrd. kroner i 2008 til 100 mrd. kroner i 2017, ifølge Finanstilsynet. Dette er lån som gis uten sikkerhet, og som ofte har en svært høy rente, noe som gjør at mange havner i en gjeldsfelle. Dette medlem viser til at det er et mål at færre skal ta opp gjeld de ikke kan betjene, og et mål å sikre at flere faktisk kan klare å betale ned den gjelden de har pådratt seg.

Dette medlem viser videre til at det man ser i dag, er at mange får uforholdsmessig store krav på grunnlag av mindre beløp. Dette medlem mener det ikke finnes gode begrunnelser for at et lite krav skal fordoble eller mangedoble seg på kort tid. Dette medlem viser til at konsekvensen ofte blir at lånet blir u håndterlig for dem som sliter med høy gjeld eller sosiale problemer fra før. Dette medlem peker videre på at dette spesielt blir et problem når aktører driver aggressiv inndrivelse, uten særlig rom for skjønn verken når det gjelder den enkeltes livssituasjon eller størrelsen på kravet. Dette medlem viser til at forslaget dermed retter seg mot å få til en mer rettferdig og håndterlig inndrivelse.

Dette medlem viser til at Finanstilsynets statistikk over inkassosaker viser at antallet saker har vokst fra 5 millioner inkassosaker i 2010 til 8,6 millioner saker i 2017. Dette medlem viser til at økningen fortsatte i fjor: I første halvdel av 2018 ble det registrert over 5 millioner inkassosaker. Dette medlem understreker at dette er en sterk økning fra samme periode i 2017 – da var antallet på 4,4 millioner. Dette medlem viser til at stadig flere krav ender hos namsmannen for tvangs-inndrivelse, også krav som tidligere ble løst uten at de ble sendt til namsmannen, eller de rett og slett ikke ble krevd inn fordi kreditoren ikke anså at det hadde noen hensikt.

Dette medlem viser til at inkassobransjen kan drive inn krav på vegne av bedrifter og andre, som dermed slipper å drive inn pengene selv. Dette medlem viser til at inkassobransjen i tillegg ofte tilbyr andre tjenester i forbindelse med fakturering, inndrivelse etc. Dette medlem viser til at dette i seg selv er en tjeneste som er ønsket i samfunnet, og som er ment å effektivisere inndrivelsen av pengekrav og å gjøre den mer profesjonell. Dette medlem viser videre til at problemet oppstår når reguleringen gjør at kostnadene i dette systemet alltid kan overføres til den som skylder penger, og at disse kostnadene er så høye at de i sum gjør at den enkelte ikke klarer å betale kravet. Dette medlem påpeker at systemet samtidig er svært lukrativt for inkassoselskapene.

Dette medlem viser til at Aftenposten 20. januar 2019 dokumenterte at inkassobransjen i Norge som sådan har svært høy vekst og skyhøy avkastning på egenkapitalen. Dette medlem viser videre til at seks av inkassoselskapene har en gjennomsnittlig avkastning på egenkapitalen som er 40–75 prosent årlig etter skatt.

Dette medlem påpeker at i realiteten er det heller ikke en reell konkurransesituasjon, siden satsene er regulert.

Dette medlem mener videre at det er nødvendig å gjøre andre endringer i hvordan gjeldsinnkrevning praktiseres, og i hvilke offentlige gebyrer som ilegges, og som dermed til slutt utgjør en kostnad for skyldneren som både er urimelig og umulig å betale. Dette medlem viser til at statsråden i brev av 9. oktober 2019 til justiskomiteen er enig i at det finnes grunner til å se nærmere på inkassoregelverket.

Dette medlem registrerer at regjeringen har satt ned en arbeidsgruppe som skal se på blant annet inkassosalærer, og at arbeidsgruppen ikke skal legge frem sin vurdering og sitt arbeid før i 2020. Dette medlem viser til at det vil ta enda lengre tid før det skjer endringer. Dette medlem viser videre til at regjeringen tidligere har brukt fem år på å få på plass et gjeldsregister, etter at regjeringen, av ideologiske årsaker, stoppet forslaget om et offentlig gjeldsregister som allerede var lagt fram av regjeringen Stoltenberg II. Dette medlem mener at en må unngå en tilsvarende langtekkelig prosess den gangen.

Dette medlem viser til at namsmennene de siste to årene har opplevd ca. 25 pst. økning i antall saker. Dette medlem peker på at dette i hovedsak skyldes en stor økning i antall små krav fra et relativt lite antall inkassoselskap. Dette medlem viser til at namsmennene er en del av politiet og er den instansen som har makt til å inndrive krav. Dette medlem påpeker at dette innebærer at større deler av politiets ressurser blir bundet opp til å inndrive svært små krav. Forslagsstillerne mener at dette ikke er god ressursbruk for verken samfunnet eller politiet spesielt, som sliter med å få tilstrekkelige ressurser til å avdekke alvorlig kriminalitet. Dette medlem mener det heller bør åpnes for at namsmennene skal kunne bruke skjønn for å avvise bagatellmessige krav. I tillegg bør det være en hovedregel at det skal være mulig å slå sammen små krav. Det kan for eksempel være slik at inkassoselskapene eller andre må «samle» opp krav over en gitt beløpsgrense før de kan inndrives. Dette medlem mener dette bør utredes.

Dette medlem viser til at det i 2017 ble behandlet 20 211 saker om tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel i norske tingretter. Dette medlem viser til at dette er en økning på nesten 5 000 siden 2008, da tallet var 15 276. Dette medlem understreker at tvangssalg av bolig er en svært alvorlig handling. Dette medlem viser til at selv om mange tvangssalg ikke gjennomføres, oppnevnes det en medhjelper, og dersom det fattes et vedtak om tvangssalg, betyr det et ekstrasagebyr på til sammen 8 510 kroner. Dette medlem mener at av hensyn til både den enkelte og den offentlige ressursbruken bør det kun være de tilfellene

hvor det ikke er særlig annet valg, at en bolig kan bli tvangssolgt. Dette medlem viser til at et tvangssalg også skjer etter andre regler enn et normalt salg, og selve tvangssalgprosessen, hvor for eksempel bud må stadfestes før salget kan gjennomføres, bidrar til at prisene for eiendommen kan bli lavere enn i en normal markedssituasjon. Dette medlem viser til at det i dag ikke finnes en nedre grense for hvor små kravene opprinnelig kan være før det begjæres tvangssalg. Dette medlem viser videre til at dette er ressurskrevende saker som må besluttes av tingretten, og det bør derfor være en grense for hvor små saker det kan være snakk om. Dette medlem mener derfor det bør utredes om det bør innføres en grense på for eksempel ett beløp eller et vilkår om forholdsmessighet og skjønn i vedtaket om det skal gjennomføres tvangssalg av bolig, dersom kravene er bagatellmessige.

Dette medlem viser til at noe av bakgrunnen for økningen i antall namsmannssaker er at inkassobransjen i stor grad har profesjonalisert gjeldsinndrivelsen og gjort den mer effektiv, men også mindre skjønnbasert. Dette medlem viser videre til at dette også kan føre til større avstand for den virksomheten som er kreditor, og gjøre at kreditor i større grad tar en for stor risiko. Dette medlem påpeker at systemet i dag er lagt opp slik at krav lettere kan sendes til namsmannen for tvangsinndrivelse dersom det er egeninkasso, enn om det er via et inkassobyrå, dette for å legge til rette for bruk av egeninkasso. Dette medlem understreker at det samtidig finnes ulemper ved egeninkasso, slik som at inkassoselskapene stort sett har mer kjennskap til regelverket og lettere vil rette seg etter pålegg fra myndighetene i og med at de er avhengige av bevilling. Dette medlem viser til at det i dag er mulig å få kreditt basert på en forenklet kredittvurdering. Dette medlem viser til at dette er en løsning hvor långiver risikerer å gi lån til noen som ikke har mulighet til å betale. Dette medlem mener det derfor er naturlig at i slike tilfeller må den aktøren som gir lån, også ha ansvaret for å drive det inn selv. Det samme gjelder også muligheten til å selge fordringene videre. Dette medlem mener at dette vil bidra til at risikoen for tap på kreditten ikke kan pulveriseres gjennom å pakke den sammen med andre fordringer, og også hindre at de som ikke kan betale, får ta opp lån.

Dette medlem viser til høringsnotat og muntlig forslag i høring fra Jussbuss om at inkassator må påføres en forhandlingsplikt. Dette medlem viser til at dagens inkassosalær og gebyr ikke gir inkassator incentiv til å forhandle med skyldner, fordi inkassoselskapene tjener mer ved at inndrivelsen raskest mulig blir en rettslig prosess. Dette medlem peker på at dette fører til en sterk forhandlingsuvilje hos inkassator, som medfører at skyldnere kommer i enda større gjeldsproblemer. Dette medlem er enig med Jussbuss at en

plikt for inkassoselskapene til å forhandle med skyldneren vil kunne medføre at færre kommer i en uhåndterlig økonomisk situasjon, og at namsmannen avlastes ved at flere krav gjøres opp før de går til rettslig inndrivelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en forhandlingsplikt for inkassator.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forslaget om å innføre en forhandlingsplikt for inkassator blir vurdert av arbeidsgruppa som skal se på inkassosalærer.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til behandlingen av Dokument 8:121 S (2015–2016), jf. Innst. 231 S (2016–2017), ble det vedtatt følgende:

«Stortinget ber regjeringen i sitt nært forestående arbeid med implementering av EU-direktivet om realkreditt i norsk rett om særskilt å vurdere innføring av begrensninger i koblingen av rabatter, bonuser og tjenester direkte knyttet til bruken av kredittjenester. Stortinget ber regjeringen videre vurdere mulighetene for ulike forbud av denne type koblinger sammen med vurderinger av mulighetene for generelle innstramminger i regelverket for markedsføring av usikret kreditt.»

Dette medlem viser videre til at det i 2016 ble gjennomført en utredning av Tanja Jørgensen bestilt av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, som konkluderte med følgende:

«For at forbrukeren bevarer fokus på kreditvilkår og sin egen økonomiske situasjon, er det fundet hensigtsmæssigt at supplere Forbrukerombudets forslag med forbud mod visse andre fordele, der kan knyttes til kreditgivning, således at forbrugere ikke indgår kreditaftaler for at opnå gaver, deltage i spil eller opnå goder tilknyttet kundeloyalitetsprogrammer.»

Dette medlem viser til at koblingssalg ikke ble fulgt opp av regjeringen ved endringen av forskrift for god kredittmarkedsføring og heller ikke er fulgt opp i forslag til ny finansavtalelov. Dette medlem mener at det å få et annet gode mot å ta opp kreditt selvfølgelig vil bidra til større låneopptak, ofte impulsivt og uten at personen har gjort en vurdering av hvorvidt dette trengs. Dette medlem mener derfor det er nødvendig å igjen vurdere å innføre et slikt forbud mot koblingssalg.

Dette medlem mener at å oppsøke helsehjelp skal være noe alle skal ha mulighet til. Dette medlem viser til at det i flere mediesaker har vært fokus på inkassoselskaper som raskere enn før sender krav til namsmannen på manglende betaling for eksempelvis legebesøk. Dette medlem viser til at dette kan føre til at regningene mangedobles raskt og blir uhåndterlige. Dette medlem viser videre til at dette kan gjøre at mange dermed ikke oppsøker nødvendig helsehjelp før problemene blir akutte, og havner i en gjeldsfelle for bagatellmessige beløp. Dette medlem mener derfor at det bør utredes et krav om egeninkasso som bør stilles for slike medisinske kostnader, slik at kostnadene for pasientene ikke løper løpsk uten at det ligger noen samfunnsmessig interesse bak at selskap skal tjene svært høye summer på innkrevingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil på dette grunnlag fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ulike gebyrer som påløper i forbindelse med rettslig inndrivelse av gjeld, og vurdere hvordan disse kan senkes og gjøres mindre belastende og rimelige for debitor.»

«Stortinget ber regjeringen raskt sette i verk tiltak som er nødvendige for å regulere ned nivået på maksimalsatsene som kan drives inn i forbindelse med inkassovirksomhet.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en nedre grense for krav som kan tvangsinnføres gjennom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel, eller en regel om at det må være et vilkår om forholdsmessighet mellom behandlingen og kravets størrelse.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å endre reglene for tvangsinnrivelse slik at det åpnes for at namsmannen kan avvise bagatellmessige krav.»

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for, og komme tilbake til Stortinget med forslag om, å innføre en beløpsgrense for hva som kan tvangsinnføres, og åpne for at små krav mot enkeltpersoner kan samles opp for å nå denne beløpsgrensen før de kan tvangsinnføres.»

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslag fra utredningen 'Regler om kredittmarkedsføring' fra 2016 om å forby andre fordeler (lokketilbud) for å ta opp usikret kreditt.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å pålegge egeninkasso for usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering.»

«Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot salg av fordringer for usikret gjeld som er gitt etter en forenklet kredittvurdering.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet kun skal håndteres som egeninkasso, og at slike misligholdte gjeldsposter må unntas fra krav om tvangssalg av bolig.»

Uttalelse fra familie- og kulturkomiteen

Justiskomiteen sendte utkast til innstilling til familie- og kulturkomiteen til uttalelse 26. november 2019. Familie- og kulturkomiteen opplyste i brev av 3. desember 2019 følgende:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti slutter seg til merknadene fra Høyre og Fremskrittspartiet i justiskomiteens utkast til innstilling.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til merknader og forslag fra sine respektive partier.»

Uttalelse fra finanskomiteen

Justiskomiteen sendte utkast til innstilling til finanskomiteen til uttalelse 26. november 2019. Finanskomiteen opplyste i brev av 3. desember 2019 at den sluttet seg til innstillingen og ikke hadde ytterligere merknader.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen om å sette ned skrive-salærsatsen til faktiske kostnader.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen om å utrede om det bør innføres en forhandlingsplikt for inkassator i saker med usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering, og om kreditor bør bære deler av inkassogebyrene og -salærene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet skal håndteres ved inkassokrav, herunder egeninkasso, og nivået på salær i slike saker.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et hurtigspor med lønnstrekk for småbeløp, uten å gå via namsmannen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en utredning og forslag til forkortet klagetid om man er trukket for mye fra inntekt.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen forby såkalt «pay-back», en tilbakebetaling til kreditor mot at inkassobyrået får oppdraget.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en forhandlingsplikt for inkassator.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å pålegge egeninkasso for usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot salg av fordringer for usikret gjeld som er gitt etter en forenklet kredittvurdering.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet kun skal håndteres som egeninkasso, og at slike misligholdte gjeldsposter må unntas fra krav om tvangssalg av bolig.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at forslaget om å innføre en forhandlingsplikt for inkassator blir vurdert av arbeidsgruppa som skal se på inkassosalærer.

II

Stortinget ber regjeringen gjennomgå ulike gebyrer som påløper i forbindelse med rettslig inndrivelse av gjeld, og vurdere hvordan disse kan senkes og gjøres mindre belastende og rimelige for debitor.

III

Stortinget ber regjeringen raskt sette i verk tiltak som er nødvendige for å regulere ned nivået på maksimalsatsene som kan drives inn i forbindelse med inkassovirksomhet.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede en nedre grense for krav som kan tvangsinnføres gjennom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel, eller en regel om at det må være et vilkår om forholdsmessighet mellom behandlingen og kravets størrelse.

V

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å endre reglene for tvangsinnrivelse slik at det åpnes for at namsmannen kan avvise bagatellmessige krav.

VI

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for, og komme tilbake til Stortinget med forslag om, å innføre en beløpsgrense for hva som kan tvangsinnføres, og åpne for at små krav mot enkeltpersoner kan samles opp for å nå denne beløpsgrensen før de kan tvangsinnføres.

VII

Stortinget ber regjeringen følge opp forslag fra utredningen «Regler om kreditmarkedsføring» fra 2016 om å forby andre fordeler (lokketilbud) for å ta opp usikret kreditt.

Oslo, i justiskomiteen, den 10. desember 2019

Lene Vågslid

leder

Ingunn Foss

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT***Justis- og innvandringsministeren*

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
19/4519Dato
09.10.2019**Dokument 8:97 S (2018–2019) Representantforslag om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i gjeldsfeller**

Jeg viser til brev 18. september 2019 fra justiskomiteen, der komiteen ber om en uttalelse om flere representantforslag. Dette brevet gjelder representantforslaget fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Sheida Sangtarash om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i gjeldsfeller (Dokument 8:97 S (2018–2019)).

Først vil jeg si at jeg deler bekymringen for gjeldsveksten og for konsekvensene uhåndterlig gjeld har for enkeltmenneskene og deres familier. Jeg er også enig i at det er grunn til å se nærmere på inkassoregelverket, blant annet når det gjelder salærer og god inkassoskikk. Som kjent pågår det arbeid med begge deler i departementene.

Forslag nr. 1: «Stortinget ber regjeringen gjennomgå ulike gebyrer som påløper i forbindelse med rettslig inndrivelse av gjeld, og vurdere hvordan disse kan senkes og gjøres mindre belastende og rimelige for debitor.»

Regjeringen foreslo i Prop. 9 L (2018–2019) Endringer i rettsgebyrloven (justering av gebyrer) endringer i rettsgebyrloven for å justere gebyrer i justissektoren (domstolen og politiet) til selvkost. Gebyret for forliksklage ble forslått økt fordi det lå under selvkost, mens flere andre gebyrer ble foreslått nedjustert. Dette gjaldt blant annet gebyrer for tvangssalg av fast eiendom, tvangsdekning i adkomstdokument til leierett eller boret til husrom og fravikelse av fast eiendom, gebyrer for tvangsdekning i løsøre (tvangssalg, utlevering og tilbakelevering), gebyrer for felleseiebo, utstedelse av proklama i dødsbo, tvangsavvikling av selskaper og gebyr når begjæring om konkurs

blir avslått eller trukket tilbake. Lovendringene ble vedtatt og sanksjonert av Stortinget 20. desember 2018 og trådte i kraft 1. januar 2019.

I statsbudsjettet for 2019 foreslo regjeringen å nedjustere overprisede gebyrer på rettsområdet. Nedjusteringen skulle blant annet avhjelpe situasjonen for vanskeligstilte enkeltpersoner og sørge for at gebyrene ikke overstiger kostnadene staten har ved å tilby tjenestene. Nedjusteringene reduserte publikums utgifter med om lag 21 millioner kroner til politiet og om lag 55 millioner kroner til domstolene. Det er likevel fortsatt noen gebyrer som er høyere enn selvkost som kan ha betydning ved innkreving, som gebyret for utlegg. Dette vil fortløpende bli vurdert nedjustert som en del av de alminnelige budsjettprosessene i fremtidige år.

Når det gjelder gebyrer som tilfaller fordringshavere og inkassoforetak, inngår inkassoselskapenes adgang til å kreve gebyrmessig kostnadsdekning ved rettslig inndriving, jf. tvisteloven § 6-13 og forskrift om saksøktes sakskostnadsansvar ved tvangsfullbyrdelse, i mandatet til arbeidsgruppen som ser på inkassoloven, etter at departementet utvidet mandatet i januar 2019. Disse gebyrene vil bli vurdert nærmere i forbindelse med oppfølgingen av arbeidsgruppens rapport.

Forslag nr. 2: «Stortinget ber regjeringen raskt sette i verk tiltak som er nødvendige for å regulere ned nivået på maksimalsatsene som kan drives inn i forbindelse med inkassovirksomhet.»

Dette er også et spørsmål som vurderes av arbeidsgruppen som ser på inkassoloven. Arbeidsgruppen har frist til 1. januar 2020 for å avgi sin rapport. Jeg kan bekrefte at oppfølgingen av salærspørsmålet vil ha høy prioritet i departementet.

I begrunnelsen for spørsmålet heter det at inkassosalærene jevnlig bør være gjenstand for revisjon uten forutgående utredning. Til dette vil jeg understreke at endringer i inkassosalærer har store konsekvenser og må utredes forsvarlig.

Forslag nr. 3: «Stortinget ber regjeringen utrede en nedre grense for krav som kan tvangsinnføres gjennom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel, eller en regel om at det må være et vilkår om forholdsmessighet mellom behandlingen og kravets størrelse.»

Først vil jeg si at tvangssalg av fast eiendom og borettslagsandeler er svært alvorlig for dem som mister boligen sin, og skjer tvangssalget på grunn av småkrav, kan det umiddelbart fremstå som brutalt.

Jeg vil understreke at det er svært sjeldent at fast eiendom og borettslagsandeler blir tvangssolgt på grunn av småkrav. De aller fleste sakene om tvangssalg av fast eiendom og borettslagsandeler blir løst før tvangssalg blir gjennomført, og det gjelder særlig ved

småkrav. Det skyldes trolig for en stor del prosessreglene i tvangsfullbyrdelsesloven, som legger til rette for at skyldneren kan finne en løsning og forhindre tvangssalg.

Reglene i dekningsloven § 2-10 kan også beskytte skyldneren mot tvangssalg av boligen. Dersom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel mv. vil medføre at skyldneren taper retten til nødvendig bolig for seg eller sin familie, kan tingretten bestemme at tvangsdekning bare kan gjennomføres hvis det blir skaffet skyldneren eller skyldnerens familie en annen bolig som med hensyn til beliggenhet, størrelse, pris og andre forhold tilfredsstillende rimelige krav. Det finnes likevel unntak fra denne regelen, blant annet dersom tvangsdekning er begjært for inndrivning av husleie eller annet vederlag som skal betales for retten til bolig, eller for renter eller ordinært forfalte avdrag på lån sikret ved pant i eiendommen eller borettslagsandelen.

Det finnes også andre ordninger for å bistå skyldnere. NAV kan blant annet bistå med gjeldsrådgivning, og dersom skyldneren har alvorlige gjeldsproblemer, vil gjeldsordning etter gjeldsordningsloven kunne være aktuelt.

Samlet sett mener jeg at skyldnerne er godt ivaretatt etter gjeldende regler, selv om jeg igjen vil understreke at tvangssalg av bolig er svært alvorlig for dem som mister boligen.

Når det er sagt, vil jeg understreke at det er avgjørende for både økonomien til fordringshaverne og for norsk økonomi generelt at skyldnerne betaler forpliktelsene sine til rett tid. Begjæringer om tvangssalg i bolig kommer gjerne fra banker som har pant for boliglånet, borettslag som har legalpant for felleskostnader, eller kommuner som har legalpant for eiendomsskatt og ulike gebyrer. Panteretten og muligheten til å begjære tvangssalg kan være svært viktig for fordringshaverne det gjelder, selv om sakene som nevnt vanligvis løser seg før tvangssalget blir gjennomført, og tvangssalg svært sjeldent gjennomføres for småkrav. For eksempel vil det kunne gå hardt ut over andre beboere i et borettslag dersom enkelte av beboerne ikke betaler felleskostnadene. Det vil også ramme personer som selv har anstrengt økonomi.

I lys av dette, er det etter mitt syn ikke hensiktsmessig å utrede en nedre grense for krav som kan tvangsinnføres gjennom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel, eller en regel om at det må være et vilkår om forholdsmessighet mellom behandlingen og kravets størrelse.

Forslag nr. 4: «Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å pålegge egeninkasso for usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering.»

Prinsipielt mener jeg at lovgiver ikke bør forby at visse krav inndrives gjennom inkassoforetak, så lenge kravene er rettmessige. Det å legge opp til at fordringshaverne må inndrive kravene selv vil dessuten kunne gå ut over skyldnerne. For det første vil det føre til at sakene generelt går betraktelig raskere til namsmyndighetene. For det

andre vil ikke mekanismene som beskytter skyldnere der inkassoforetak inndriver kravene, gjøre seg gjeldende. Inkassovirksomhet krever bevilling fra Finanstilsynet, og inkassoforetakene er under tilsyn. Videre vil forbrukere kunne klage til Finansklagenemnda inkasso dersom de mener at inkassoregelverket er brutt.

Forslag nr. 5: «Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot salg av fordringer for usikret gjeld som er gitt etter en forenklet kredittvurdering.»

Regjeringen har iverksatt flere tiltak for å redusere veksten i forbrukslån, men jeg kan ikke se at et forbud mot salg av fordringer for usikret gjeld som er gitt etter en forenklet kredittvurdering, er et godt tiltak.

Det er et alminnelig pengekravsrettslig prinsipp at fordringer fritt kan overdras. Adgangen til å overdra fordringer og kredittkundens rettigheter ved overdragelse av fordringer er regulert i finansavtaleloven §§ 45 og 55. Er kredittgiveren en finansinstitusjon eller lignende institusjon som nevnt i lovens § 1 annet ledd eller en kommune eller fylkeskommune, kan fordringen bare overdras til en finansinstitusjon eller til en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e eller f, med mindre kredittkunden særskilt samtykker til at fordringen kan overdras til andre.

Når fordringer overdras, gjelder bestemmelsene om kredittavtaler i finansavtaleloven kapittel 3 tilsvarende i forholdet mellom kredittkunden og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov. Kredittkunden kan gjøre gjeldende de samme innsigelsene og motkravene overfor erververen som han eller hun kunne gjøre gjeldende overfor den opprinnelige kredittgiveren, når ikke annet er fastsatt i lov. Reglene gir dermed et godt rettslig vern for låntakere i forbindelse med overdragelse av fordringer.

Når det gjelder fordringer som overdras til et finansforetak som er i samme konsern som et inkassoforetak, så inngår inndrivning av konserninterne krav i mandatet til arbeidsgruppen som ser på inkassoloven.

Forslag nr. 6: «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å endre reglene for tvangsinndrivelse slik at det åpnes for at namsmannen kan avvise bagatellmessige krav.»

Jeg er enig i at oversendelse av småkrav til namsmannen i et stort omfang er uheldig både for skyldnerne og for namsmannen. Etter mitt syn er likevel ikke det å gi namsmannen en hjemmel til å avvise bagatellmessige krav en god løsning. Jeg viser her til at det er avgjørende for fordringshaverne å få inndrevet kravene sine, og at reglene om namsmyndighetenes inndrivning i tvangsfullbyrdsloven gir skyldnerne en god beskyttelse, selv om gebyrene medfører betydelige kostnader. Imidlertid er det mulig at endringer i inkassoregelverket vil kunne føre til at færre småkrav oversendes til namsmannen.

Forslag nr. 7: «Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for, og komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en beløpsgrense for hva som kan tvangsinndrives og åpne for at små krav mot enkeltpersoner kan samles opp for å nå denne beløpsgrensen før de kan tvangsinndrives.»

Det ville gått hardt ut over mange fordringshavere dersom det ble innført regler som går ut på at småkrav ikke kan tvangsinndrives. Det ville også gått ut over norsk økonomi og forbrukerne.

Når det gjelder oppsamling av krav, har inkassoforetak allerede nå en plikt til å slå sammen krav på nærmere vilkår som det er gjort nærmere rede for i Finanstilsynets rundskriv 1/2018 Retningslinjer for sammenslåing og varsling av krav. Arbeidsgruppen som ser på inkassoloven, skal blant annet se på inkassosalær og god inkassoskikk, og det er mulig at sammenslåing av krav vil være et tema i arbeidsgruppens rapport.

Forslag nr. 8: «Stortinget ber regjeringen følge opp forslag fra utredningen «Regler om kreditmarkedsføring» fra 2016 om å forby andre fordeler (lokketilbud) for å ta opp usikret kreditt.»

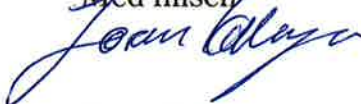
Dette spørsmålet er til vurdering i Justis- og beredskapsdepartementet. Spørsmålet må utredes nærmere og et eventuelt forslag må sendes på høring.

Forslag nr. 9: «Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet kun skal håndteres som egeninkasso og at slike misligholdte gjeldsposter må unntas fra krav om tvangssalg av bolig.»

Dersom manglende betaling av egenandeler i helsevesenet skulle føre til tvangssalg av bolig, har jeg forståelse for at det vil kunne oppleves som brutalt. Jeg vil likevel påpeke at jeg ikke kjenner til slike tvangssalg. Som nevnt over løser de aller fleste saker seg før tvangssalget gjennomføres.

Jeg vil likevel ikke anbefale en utredning som foreslått. Leger og andre grupper helsepersonell bør ha den samme lovmessige muligheten til å bruke inkassoforetak og namsmyndigheter som andre.

Med hilsen

Jøran Kallmyr

